

Ukraina, Białoruś i Mołdawia wobec ekspansji gospodarczej Chin w Europie Wschodniej

Tadeusz Iwański

W ostatnich latach państwa Europy Wschodniej oraz Chiny wykazują rosnące zainteresowanie pogłębieniem kontaktów dwustronnych. W przypadku Ukrainy, Białorusi i Mołdawii jest to spowodowane złą sytuacją gospodarczą, wywołaną m.in. przez skutki światowego kryzysu ekonomicznego z 2008 roku, oraz chęcią zacieśnienia stosunków politycznych z krajem, którego znaczenie na arenie międzynarodowej coraz bardziej wzrasta. Każde z tych państw ma inne oczekiwania co do skali i charakteru współpracy z ChRL. O ile Kiszyniów dąży jedynie do zwiększenia wymiany handlowej, to w Mińsku i Kijowie Pekin przedstawiany jest również jako partner strategiczny, którego inwestycje nie tylko mogą podźwignąć zadłużone gospodarki, ale też wzmocnić pozycję tych państw wobec UE, a szczególnie Rosji. Inaczej współpracę z tymi krajami postrzega Pekin, a jego oferta jest znacznie mniejsza niż oczekiwania Białorusi i Ukrainy. Europa Wschodnia jest jedną z ostatnich części świata, z którą Chiny aktywizują współpracę i nie jest to region dla Pekinu priorytetowy. ChRL dąży do osiągnięcia korzyści gospodarczych oraz dywersyfikacji rynków, na których lokuje nadwyżki finansowe i nie zamierza rozszerzać dialogu politycznego z Ukrainą, Białorusią i Mołdawią ponad ramy określające jej interes ekonomiczny. Wynika to głównie z charakteru relacji rosyjsko-chińskich. Pekin ocenia łączące go z Moskwą partnerstwo za bardziej korzystne i nie udziela tym państwom wsparcia w ich relacjach z Rosją, uznając ten region za rosyjską strefę wpływów.

Nadzieje pokładane przez Mińsk i Kijów we współpracy z Pekinem są zbyt duże, a Chiny nie stanowią realnej przeciwwagi dla wpływów Rosji i UE w tych państwach. Niemniej należy oczekiwać, że ChRL będzie wykorzystywać sprzyjający jej klimat polityczny na Ukrainie, Białorusi i w Mołdawii, by wzmocnić swoje wpływy w regionie, którego położenie geograficzne ułatwi jej ekspansję na rynki UE i Unii Celnej. W perspektywie średnioterminowej Pekin może stać się ważnym graczem gospodarczym w Europie Wschodniej, co z upływem dekady może przełożyć się na zdobycie wpływów politycznych. Natomiast krótkookresowo finansowe zaangażowanie Chin na Ukrainie, Białorusi i w Mołdawii sprzyja wzrostowi zadłużenia oraz pogłębieniu się deficytu w handlu zagranicznym tych państw.

Strategia Chin w Europie Wschodniej

Światowy kryzys gospodarczy spowodował, że rola Chin na globalnym rynku w krótkim czasie wzrosła. Państwo Środka stało się drugą gospodarką świata z rezerwami budżetowymi szacowanymi na ok. 3 biliony USD, a tym samym pożądanym inwestorem i partnerem politycznym. Jednocześnie kryzys ten wymusił na Pekinie konieczność zdywersyfikowania portfela inwestycyjnego i zmniejszenia w nim udziału amerykańskich obligacji skarbowych. Wobec tych wyzwań Chiny zintensyfikowały aktywność na światowych rynkach i objęły ją również państwa Europy Wschodniej. Kontakty z nimi, z wyjątkiem Białorusi, charakteryzowała dotychczas niewysoka dynamika. Jednakże **region ten nie jest przez Pekin oceniany jako istotny, głównie z uwagi na brak atrakcyjnych aktywów oraz niewielkie zasoby surowców energetycznych i mineralnych**. Inną przyczyną jest szczególnie charakter partnerstwa Pekinu z Moskwą. Dla obu państw istotna jest współpraca na arenie międzynarodowej. Ponadto Rosja jest ważnym dostawcą surowców (głównie ropy) do Chin i ważnym partnerem gospodarczym. W 2011 roku obroty handlowe Pekinu z Moskwą wyniosły ok. 80 mld USD, a z Ukrainą, Białorusią i Mołdawią łącznie jedynie ok. 12 mld USD¹.

Europa Wschodnia nie jest przez Pekin oceniana jako region priorytetowy, głównie z uwagi na brak atrakcyjnych aktywów oraz niewielkie zasoby surowców energetycznych i mineralnych.

Powyższe czynniki implikują strukturę zaangażowania chińskiego kapitału w Europie Wschodniej i stosowane instrumenty finansowe. Są to **głównie kredyty na projekty**

infrastrukturalne oraz tworzenie spółek joint venture, przy niskim poziomie inwestycji bezpośrednich i braku akwizycji miejscowych przedsiębiorstw. Z punktu widzenia ChRL kraje tego regionu mają jednak też atuty. Są nimi niektóre poradzieckie technologie o zastosowaniu głównie w wojskowości, w mniejszym stopniu w przemyśle i rolnictwie; korzystne położenie geograficzne, ułatwiające zbyt chińskich towarów w UE i w Rosji; stosunkowo tania siła robocza oraz przychylnie nastawienie elit politycznych.

Białoruś: Chiny jako źródło kredytów i legitymizacji władzy

Obecność Pekinu w państwach Europy Wschodniej najbardziej widoczna jest na Białorusi. Za początek aktywizacji polityki tego kraju wobec Chin należy uznać wizytę Alaksandra Łukaszenki w Pekinie w grudniu 2005 roku, choć również przed tą datą stosunki chińsko-białoruskie cechowała wysoka dynamika współpracy politycznej². Od tego czasu przedstawiciele najwyższych władz często odwiedzali Chiny, a liderzy oraz niżsi rangą politycy ChRL z mniejszą częstotliwością Białoruś (m.in. premier Wen Jiabao w 2007 roku, wiceprezydent Xi Jinping w 2010, przewodniczący parlamentu U Bango w 2011).

Po wyborach prezydenckich w grudniu 2010 roku Alaksandr Łukaszenka zintensyfikował współpracę z Chinami. Przedwyborcze podwyżki pensji w sektorze publicznym wywołały inflację i głęboki kryzys sektora finansowego. Z kolei brutalna pacyfikacja powyborczych demonstracji sprawiła, że relacje Białorusi z UE uległy zamrożeniu, a zależność polityczna i gospodarcza Mińska od Rosji pogłębiła się. W zaistniałej sytuacji Chiny rozpatrywane są na Białorusi jako źródło tanich kredytów i inwestycji, koniecznych do podtrzymania niewydolnej i zadłużonej gospodarki. Partnerstwo z Pekinem ma również stworzyć wrażenie posiadania przez Mińsk pola manewru w polityce zagranicznej. Choć Łukaszenka jest świadomy, że relacje z ChRL nie zrównoważą wpływów Moskwy³, nie przeszkadza mu to przedstawiać Chin jako partnera strategicznego oraz podejmować starań o uzyskanie statusu ważnego centrum produkcji i dystrybucji chińskich towarów na rynki UE i Unii Celnej.

¹ Na podstawie danych urzędów statystycznych Mołdawii, Ukrainy, Białorusi, Chin oraz obliczeń własnych.

² Pierwszym krajem spoza obszaru WNP, który odwiedził Łukaszenka po wyborze na urząd prezydenta w 1994 roku, były Chiny. Więcej zob. Steven J. Main, *The Bison, the Dragon, the Peacock and the Lion: Aspects of Contemporary Belarusian Foreign Policy*, Defence Academy of the United Kingdom, grudzień 2006.

³ Zob. np. wywiad A. Łukaszenki dla rosyjskich mediów (grudzień 2011) <http://www.youtube.com/watch?v=7vXjy-8FWqyQ>

Spotkania liderów obu państw na przestrzeni ostatnich dwóch dekad zaowocowały wyasygnowaniem przez Pekin **linii kredytowych dla Białorusi na sumę 16 mld USD⁴** oraz podpisaniem kilku kontraktów na realizację wspólnych projektów, a w rezultacie stałym wzrostem obrotów handlowych⁵ (zob. Aneks, Tabela 1). W 2011 roku Chiny były dziewiątym odbiorcą białoruskiego eksportu i zajęły trzecie miejsce na liście największych eksporterów na Białoruś. Białoruś eksportuje do Chin w większości nawozy potasowe (44% całości eksportu), import z ChRL stanowią głównie produkty przetworzone. Do lutego 2012 roku na Białorusi zrealizowano lub rozpoczęto wspólne projekty z chińskich kredytów o łącznej wartości 5,5 mld USD, a otwarta linia kredytowa na pozostałe 10,5 mld USD ma zostać wykorzystana w najbliższych latach. Największe ze zrealizowanych dotąd projektów to utworzenie sieci telefonii komórkowej BeST oraz zwiększenie mocy i budowa nowego bloku mińskiej elektrociepłowni. Ponadto, w fazie realizacji znajduje się modernizacja trzech cementowni, budowa w Mińsku dzielnicy mieszkaniowej oraz hotelu. Chiny i Białoruś planują też szereg kolejnych projektów wycenianych na ok. 7–8 mld USD, z których największym jest budowa parku przemysłowego w Smolewiczach pod Mińskiem (zob. Aneks, Tabela 3).

Pekin zainteresowany jest również pozyskaniem technologii z Białorusi. W tym celu na terytorium Chin, głównie w Charbinie, z udziałem białoruskich koncernów BiełAZ, MTZ, HomSel-Masz utworzono przedsiębiorstwa typu *joint venture*. Zajmują się one produkcją i dystrybucją na rynku chińskim m.in. maszyn rolniczych oraz wielkogabarytowych pojazdów budowlanych. Z kolei władze Białorusi podejmują działania na rzecz zwiększenia dostępności białoruskiej produkcji na rynku chińskim. W tym celu w Chinach otwarto kilka przedstawicielstw handlowych największych białoruskich kompanii, takich jak: Biełkalij, BelAZ czy Biełnieftiechim.

Komponent polityczny w stosunkach Mińska i Pekinu jest bardzo podkreślany przez władze białoruskie, jednak **Chiny traktują dialog polityczny jedynie jako instrument wspierający osiągnięcie celów gospodarczych. Ich priorytetem jest ulokowanie w postaci udzielanych pod gwarancje rządowe niskooprocentowanych kredytów, części swoich nadwyżek finansowych. Taki model zaangażowania finansowego Chin na Białorusi jest charakterystyczny dla całego regionu Europy Wschodniej, a jego głównym celem jest wsparcie chińskiego eksportu.** Przedsiębiorstwa z ChRL są dostawcami sprzętu i technologii oraz głównymi wykonawcami w projektach infrastrukturalnych, finansowanych z chińskich kredytów. Natomiast skala inwestycji bezpośrednich jest niska, o czym świadczy dopiero dziewiąte miejsce

⁴ Głównie w latach 2005–2010.

⁵ Dane: Ambasada RB w Chinach <http://china.mfa.gov.by/rus/relations/trade/>

Chiny rozpatrywane są na Białorusi jako źródło tanich kredytów i inwestycji, koniecznych do podtrzymania niewydolnej i zadłużonej gospodarki. Partnerstwo z Pekinem ma również stworzyć wrażenie posiadania przez Mińsk pola manewru w polityce zagranicznej.

Chin wśród największych inwestorów na Białorusi w 2011 roku. Niekorzystny dla Mińska jest też bilans handlowy, którego ujemne saldo co roku wrasta, głównie wskutek importu materiałów budowlanych i maszyn w ramach wspólnych projektów. Realizacja tych projektów też nie przebiega bezproblemowo. W kwietniu 2012 roku Mińsk zerwał kontrakt na modernizację stotecznej lotniska, gdyż strona chińska

zwiększyła jego wartość z 600 mln do ponad 1 mld USD. Ponadto, **szereg aspektów współpracy z Chinami zaczyna wzbudzać sprzeciw społeczny.** Mieszkańcy podmińskich Smolewicz protestowali przeciwko budowie parku przemysłowego, natomiast opozycja i niezależne media w tonie alarmistycznym informują o szkodliwości wzrastającej obecności kapitałowej Chin, co sprawia, że kwestia chińska staje się na Białorusi elementem sporu między władzą i opozycją.

Aktywizacja kontaktów Mińska z Chinami spowodowana była chęcią absorpcji chińskich kredytów, które pozwoliłyby Łukaszence częściowo stabilizować złą sytuację makroeko-

onomiczną kraju oraz pomogłyby w promocji białoruskich towarów na rynku ChRL. Z kolei bliska współpraca polityczna ma wzmocnić wizerunek Łukaszenki na białoruskiej scenie wewnętrznej, a także wizerunek państwa na arenie międzynarodowej oraz umożliwić uzyskanie wyższych cen od Rosji w procesie prywatyzacji białoruskich przedsiębiorstw. Choć Chiny dążyły do kupna białoruskiego koncernu Biełkalij⁶ (zapewniającego ok. 15% światowych dostaw nawozów potasowych), na obecnym etapie Łukaszenka nie wydaje się gotowy do sprzedaży tego przedsiębiorstwa. Ponadto, ewentualnej sprzedaży podlegałyby jedynie pakiet 25% akcji (wyceniany przez Mińsk na ok. 7 mld USD), a chęć zakupu deklarowały również

Kredyty z Chin są realizowane na konkretne, uzgodnione przez Mińsk i Pekin projekty modernizacji bądź budowy infrastruktury i nie mogą być przez Białoruś wykorzystane do zwiększenia własnych rezerw walutowych lub sfinansowania programów socjalnych.

Indie oraz rosyjski koncern Uralkalij. Kupnem innych aktywów na Białorusi Chiny nie są zainteresowane i za bezpieczniejszą oraz bardziej dochodową formę współpracy uważają udzielanie kredytów pod gwarancje rządowe. Choć pożyczki te sprzyjają utrzymaniu niskiej stopy bezrobocia, co hamuje wzrost niezadowolenia społecznego, to w perspektywie długoterminowej nie są one czynnikiem warunkującym wydolność

białoruskiego modelu gospodarczego. Są one bowiem realizowane na konkretne, uzgodnione przez obie strony projekty modernizacji bądź budowy infrastruktury i nie mogą być wykorzystane przez Mińsk do zwiększenia własnych rezerw walutowych lub sfinansowania programów socjalnych.

Ukraina: Chiny jako element gry z Rosją i UE

Politykę aktywizacji stosunków z Chinami rozpoczął prezydent Wiktor Janukowycz, składając we wrześniu 2010 roku oficjalną wizytę w ChRL. Była to pierwsza od siedmiu lat podróż ukraińskiego prezydenta do Chin, w rezultacie której Pekin przyznał Ukrainie linię kredytową w wysokości 4 mld USD. Natomiast w czerwcu 2011 roku Kijów, obok Moskwy i Astany, był jednym z przystanków podczas euroazjatyckiego tournée przewodniczącego ChRL Hu Jintao. W czasie spotkania podpisano umowę o partnerstwie strategicznym oraz siedem umów o współpracy w realizacji wspólnych projektów infrastrukturalnych na łączną sumę około 3,5 mld USD. **Zdynamizowanie relacji z Chinami jest głównym elementem koncepcji dywersyfikacji polityki zagranicznej i otwarcia Ukrainy na gospodarkę wschodzącą.** Ma ona kilka przyczyn. Pierwszą jest promowana przez administrację Wiktora Janukowycza koncepcja ekonomizacji polityki zagranicznej, polegająca na wspieraniu przez ukraińską dyplomację współpracy ekonomicznej. Drugim czynnikiem są pogarszające się od 2011 roku relacje polityczne Kijowa z dwoma najważniejszymi partnerami – Rosją i Unią Europejską. Wobec narastającej politycznej i energetycznej presji Moskwy oraz krytyki ze strony Brukseli represji wobec opozycji, władze Ukrainy zdecydowały się zintensyfikować kontakty z Pekinem, który ani nie dąży do ograniczenia suwerenności, ani nie warunkuje udzielenia kredytów podniesieniem standardów demokratycznych.

Kijów rozpatruje współpracę z Pekinem również jako „lokomotywę, która przyspieszy reformy modernizacyjne”⁷. W 2011 roku ChRL była trzecim partnerem handlowym Kijowa z udziałem w ukraińskim eksporcie na poziomie 3,2% i 7,5% w imporcie. W ciągu ostatnich lat współpraca gospodarcza Ukrainy z Chinami rozwijała się dynamicznie, a obroty handlowe rosły (zob. Aneks, Tabela 1), choć ich struktura jest dla Ukrainy niekorzystna. Ukraina eksportuje bowiem do Chin głównie rudy żelaza (prawie 80% eksportu), natomiast importuje w większości produkty przetworzone. Z siedmiu wspólnych projektów do tej pory rozpoczęła się realizacja jedynie dwóch, których wspólna wartość nie przekracza 1 mld USD.

⁶ Biełkalij to jedno ze strategicznych państwowych przedsiębiorstw Białorusi i największy (obok sektora petrochemicznego) generator przychodów walutowych (w 2011 roku – 3,2 mld USD). Natomiast Chiny, obok Indii i Brazylii, są jednym z największych odbiorców jego produkcji.

⁷ Zob. Andrij Jermotajew, dyrektor Narodowego Instytutu Badań Strategicznych przy Prezydencie Ukrainy http://www.niss.gov.ua/public/File/2010_table/0901_sten.pdf

Są to budowa linii szybkiej kolei łączącej lotnisko w Boryspolu ze stolicą, fragmentu obwodnicy Kijowa i infrastruktury wokół lotniska oraz modernizacja państwowej kopalni im. Melnykowa w Łysyczańsku. Ponadto, Chiny i Ukraina wyrażają zainteresowanie realizacją innych projektów (zob. Aneks, Tabela 2), w tym budową obiektów infrastruktury przefadunkowej w Odessie i Eupatorii oraz wydobywaniem surowców energetycznych na ukraińskim szelfie Morza Czarnego, a także pozyskaniem technologii budowy silników lotniczych od koncernów

Wobec narastającej politycznej i energetycznej presji Moskwy oraz krytyki ze strony Brukseli represji wobec opozycji, władze Ukrainy zdecydowały się zintensyfikować kontakty z Pekinem, który ani nie dąży do ograniczenia suwerenności, ani nie warunkuje udzielenia kredytów podniesieniem standardów demokratycznych.

Antonow i Motor Sicz⁸. **Współpraca w dziedzinie technologii** rozpoczęła się jeszcze w czasie drugiej kadencji prezydenta Leonida Kuczmy (1999–2004) i zaowocowała m.in. stworzeniem na terytorium Chin trzech chińsko-ukraińskich parków technologicznych (w Jinan i Charbinie) oraz Centrum Technologii Spawania im. Patona. Chiny wykazują także zainteresowanie technologiami z dziedzin m.in. materiałoznawstwa, elektrodynamiki, fizyki cieplnej, konstrukcji maszyn, farmakologii.

Odrębną dziedziną zaangażowania Chin na Ukrainie jest **współpraca w sferze wojskowej**. Obowiązujące w UE embargo na handel bronią z Chinami sprawia, że Pekin szuka możliwości pozyskania niektórych radzieckich technologii, którymi dysponuje Ukraina. Głównym celem Pekinu jest uzyskanie licencji i/lub dokumentacji technicznej, nie zawsze w sposób oficjalny. Kijów wygrywa też na ostrożności strony rosyjskiej wobec sprzedaży Chinom swojego uzbrojenia. W 1998 roku strona chińska kupiła od Ukrainy za 20 mln USD nieukończony radziecki lotniskowiec Wariag, który miał być przeznaczony do celów niebojowych. Jednak w 2011 roku okręt ten, pod nazwą Shi Lang, wszedł na stan chińskiej armii. Część jego wyposażenia i uzbrojenia pochodzi z Ukrainy, podobnie jak bazujące na nim myśliwce pokładowe J-15, skonstruowane na podstawie pozyskanej na Krymie przedprodukcyjnej wersji rosyjskiego Su-33. W 2009 roku, po kilku latach bezowocnych negocjacji z Rosjanami, Chiny zawarły z Ukrainą umowę wartą 315 mln USD na sprzedaż czterech poduszkowców typu Zubr wraz z ich dokumentacją techniczną⁹.

Istniejące i planowane wspólne inicjatywy pokazują główne obszary zainteresowania Chin na Ukrainie. ChRL dąży do realizowania perspektywicznych projektów w sferach energetyki, transportu, rolnictwa, technologii. Władze ukraińskie są jednak nieefektywne w wykorzystywaniu chińskich kredytów oraz przyciąganiu inwestycji bezpośrednich (ich poziom to ok. 20 mln USD), natomiast wzrost obrotów handlowych to głównie efekt działania Chin, a nie wynik zabiegów Ukrainy. Jednocześnie w przestrzeni medialnej Kijów przedstawia współpracę z Chinami jako przykład skuteczności polityki zagranicznej oraz metodę na zwiększenie pola manewru na arenie międzynarodowej.

Mołdawia: Chiny jako obiecujący rynek zbytu

W porównaniu z Ukrainą i Białorusią stosunki Mołdawii z Chinami charakteryzuje znacząco niższa dynamika spotkań na szczeblu politycznym oraz bardzo wysokie ujemne saldo wymiany handlowej (zob. Aneks, Tabela 1). W lipcu 2009 roku chiński koncern COVEC proponował rządzonej przez partię komunistyczną Mołdawii **kredyt w wysokości 1 mld USD** na realizację projektów infrastrukturalnych, jednak według nieoficjalnych informacji nie został on przyjęty z powodu presji ze strony MFW. Fundusz warunkuje bowiem pożyczki przeprowadzeniem reform gospodarczych, natomiast strona chińska ich nie wymaga.

⁸ Motor Sicz dostarcza silniki AI-222 do chińskiego samolotu L-15; strona chińska jest zainteresowana również kupnem licencji; <http://www.kommersant.ua/doc/1504478>

⁹ Nie wiadomo, czy transakcja doszła do skutku. W czerwcu 2011 roku, w czasie wodowania poduszkowca w ukraińskiej stoczni, miał miejsce wypadek.

We wrześniu 2011 roku w Kiszyniowie gościł wiceprzewodniczący chińskiego parlamentu Sang Guowei, natomiast rok wcześniej Pekin odwiedził premier Vlad Filat. W czasie tej wizyty mołdawskiemu premierowi udało się uzyskać niskooprocentowaną pożyczkę w wysokości 62 mln USD od przedsiębiorstwa SinoHydro na modernizację 50 km dróg w Mołdawii. Jednak głównym celem rozmów z premierem Wen Jibao było **zwiększenie dostaw na rynek chiński produktów branży winiarskiej**¹⁰.

W sferze politycznej obecne władze Mołdawii nie przedstawiają Chin jako partnera strategicznego i nie dążą do rozgrywania karty chińskiej w relacjach z Brukselą i Moskwą. Wynika to głównie z dobrych stosunków Kiszyniowa z UE i prozachodniej polityki rządzącego Sojuszu na rzecz Integracji Europejskiej. Władze w Kiszyniowie koncentrują się głównie na sferze gospodarczej i widzą w Chinach rynek zbytu dla swoich towarów.

¹⁰ Cel został osiągnięty i w 2011 roku, w porównaniu z rokiem ubiegłym, eksport mołdawskich win do Chin wzrósł ponad siedmiokrotnie.

Wnioski

- Widoczna w ostatnich latach synergia czynników ekonomicznych i geopolitycznych spowodowała wzrost wzajemnego zainteresowania państw Europy Wschodniej i Chin. Jednak o ile **Chiny dążą do bezpiecznego ulokowania w tych krajach części swoich nadwyżek finansowych w formie kredytów**, to Ukraina i Białoruś starają się wykorzystać współpracę z Chinami również w sferze politycznej, tak na arenie wewnętrznej, jak i zagranicznej.
- Efektywna współpraca Ukrainy, Białorusi i Mołdawii z Pekinem może stanowić cenne uzupełnienie, lecz nie alternatywę dla politycznych i gospodarczych relacji z Rosją. Chiny nie zamierzają bowiem udzielać tym krajom wsparcia w ich kontaktach z Moskwą, nie naruszają też kluczowych sfer zainteresowania Rosji – nie inwestują w sektor energetyczny, nie kupują ważnych przedsiębiorstw oraz nie ingerują w politykę zagraniczną. Moskwę i Pekin łączą strategiczne interesy zarówno dwustronne, jak i na arenie polityki globalnej, które dla obu stron są ważniejsze niż ujawniająca się w niektórych sferach konkurencja.
- **Zaangażowane Chin w Europie Wschodniej nie stanowi realnej konkurencji dla politycznego i gospodarczego znaczenia UE w regionie.** Nasilające się w ostatnich dwóch latach prochińskie akcenty w wypowiedziach ukraińskich polityków należy uznać za jeden ze skutków pogarszających się relacji Ukrainy z Unią. Mają one na celu zdemontowanie Brukseli, że Kijów rozważa odmienny od unijnego model rozwoju i inne źródło pomocy finansowej oraz mają umniejszyć znaczenie kryzysu w stosunkach z UE w oczach wyborców.
- Z państw regionu najbliższe stosunki z Chinami utrzymuje Białoruś, czego przejawem jest m.in. wielomiliardowa chińska linia kredytowa. W sferze politycznej ma to służyć władzom w Mińsku do zwiększenia podmiotowości kraju na arenie międzynarodowej zarówno w odbiorze wewnętrznym, jak wobec aktorów zagranicznych, głównie Rosji. W sferze gospodarczej jednak **kredyty z Chin nie zastąpią ewentualnych, warunkowanych reformami, kredytów stabilizacyjnych od MFW lub BŚ – potrzebnych do zrównoważenia budżetu i zwrotu zadłużenia zagranicznego.** Chińskie linie kredytowe muszą być bowiem wykorzystane do realizacji konkretnych projektów, a nie w celu obsługi bieżących potrzeb państwa.
- Dostępność chińskich kredytów może sprzyjać punktowej modernizacji infrastruktury na Ukrainie, Białorusi i w Mołdawii. Jednak w dłuższej perspektywie powoduje ona wzrost importu z Chin, w tym maszyn, co osłabia przemysł ciężki tych krajów, zwiększa poziom ich zadłużenia oraz pogłębia ujemne saldo w handlu zagranicznym.

ANEKS

Tabela 1. Obrót towarowy Ukrainy, Białorusi i Mołdawii z Chinami (mld USD)

Rok	2010			2011		
	Państwa	Wartość	Ujemne saldo	% od całości obrotów handlowych	Wartość	Ujemne saldo
Ukraina	6,0	3,3	5,4	8,5	4,1	5,6
Białoruś	2,1	1,2	3,5	2,8	1,5	3,2
Mołdawia	0,322	0,317	5,9	0,4	0,395	5,4

Tabela 2. Ukraina – największe uzgodnione projekty z udziałem chińskiego kapitału, których realizacja jeszcze się nie rozpoczęła

Projekt	Suma (USD)	Chińscy partnerzy (kredyt / wykonawca)
Budowa elektrowni gazowej o mocy 750-900 MgW w Szczotkinie (Krym)	800 tys. – 1,5 mld	Eksimbank Chin / China's Machinery Industry Sees
Budowa 20 elewatorów zbożowych (50 tys. t każdy)	b.d.	Eksimbank Chin / Sinolight i China National Machinery & Equipment Import & Export Corporation
Modernizacja fabryki nawozów potasowych w Kafuszu	b.d.	Wuhan Engineering Co., Ltd

Tabela 3. Białoruś – największe uzgodnione projekty z udziałem chińskiego kapitału, których realizacja jeszcze się nie rozpoczęła

Projekt	Suma (USD)	Chińscy partnerzy (kredyt / wykonawca)
Chińsko-Białoruski Park Przemysłowy (8 tys. ha, chińscy i zagraniczni inwestorzy, 50 lat ulg podatkowych)	5-6 mld USD w ciągu 15 lat	Kredyty i technologie z Chin / Brak dokładnych danych
Budowa fabryki celulozy w Swietlahorsku	654 mln USD	Eksimbank Chin / China CAMC Engineering Co., Ltd.
Budowa dodatkowych bloków elektrowni wodnych w Berezie i Łukomlu	634 mln USD	Eksimbank Chin / China Machinery Engineering Corporation (CMEC)
Remont drogi na odcinku Żłobin-Homel	340 mln USD	Eksimbank Chin / China Road and Bridge Corporation.

Ośrodek Studiów Wschodnich
im. Marka Karpią
ul. Koszykowa 6A, 00-564 Warszawa
e-mail: info@osw.waw.pl

Ośrodek Studiów Wschodnich imienia Marka Karpią monitoruje oraz analizuje polityczną, ekonomiczną i społeczną sytuację w państwach Europy Środkowej i Wschodniej, na Bałkanach oraz na Kaukazie i w Azji Centralnej.

Głównymi tematami badawczymi OSW są: sytuacja wewnętrzna i stabilność krajów obszaru zainteresowań OSW, system władzy, relacje pomiędzy poszczególnymi ośrodkami politycznymi, polityka zagraniczna, problematyka związana z rozszerzeniem NATO i UE, aspiracje integracyjne państw obszaru ze strukturami zachodnimi oraz bezpieczeństwo energetyczne.

Opinie wyrażone przez autorów analiz nie przedstawiają oficjalnego stanowiska władz RP

© Copyright by OSW

Redakcja merytoryczna:
Adam Eberhardt,
Wojciech Konończuk

Redakcja: Katarzyna Kazimierska

Skład: Wojciech Mańkowski